

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

за темою № 4 - Автоматизація обліку та аудиту запасів

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від 31.08.21 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Бондаренко Л.Ф.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

План лекції:

1. Організація автоматизованого обліку запасів
2. Склад і структура нормативно-довідкової інформації з обліку запасів
3. Автоматизація обліку запасів
4. Інформаційне забезпечення аудиту запасів

Рекомендована література:

Основна література:

1. Гончарук Я.А., Марушко Н.С., Лозницький Д.С., Воляник Г.М. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). — Львів: Магнолія 2006, 2014. — 400 с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
3. Лучко М. Р., Адамик О. В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Навчальний посібник / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 252 с.
4. Сиротинська А.П., Лазаришина І.Д. Інформаційні системи підприємств малого бізнесу. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). — К.: ЦУЛ, 2018. — 264 с.
5. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку. [текст] навч. посіб. / В. Т. Сусіденко. — К.: ЦУЛ, 2016. — 224 с.
6. Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: Підручник. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. — 404 с.

Допоміжна література:

7. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 336 с.
8. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Євдокимов В.В., Легенчук С.Ф. Інформаційні системи і технології в обліку: Підручник для студентів ВНЗ - 3-тє вид., перер. і доп. — Житомир: ПП «Рута», 2007. — 468 с.
9. Глушаков С.В., Мачула В.Г., Мачула О.В. ПК для бухгалтера. — Х.: Фолио, 2008. — 478 с.
10. Інформаційні системи і технології в обліку: електронний підручник для ПТНЗ [Електронний ресурс] / Л.А. Карташова, В.В. Юрженко, А.Г. Гуралюк, Л.С. Гуменна, М.Л. Ростока — К.: Інститут професійно-технічної освіти, 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bookkeeper.ivet-ua.science>
11. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2008. — 320 с.
12. Клімушин П.С., Орлов О.В., Серенок А.О. Інформаційні системи та

інформаційні технології в економіці. — Х.: Видавництва ХарPI НАДУ «Магістр», 2011. — 448 с.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999р. №246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

14. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

16. Шквір В.Д., Згородний А.Г. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті. — Л.: Політехніка, 2013. — 400 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

17. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

18. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>.

19. Офіційний сайт журналу «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vobu.ua>

20. Офіційний сайт журналу «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dtki.com.ua>

1. Організація автоматизованого обліку запасів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси підприємства, порядок розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 9 «Запаси».

За цим стандартом запаси — це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги,

складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;
- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.

Організація автоматизованого обліку запасів повинна забезпечити вирішення основних задач їх обліку, що складаються з таких етапів:

- придбання та первісна оцінка запасів при їх оприбуткуванні;
- визначення переліку товарно-матеріальних цінностей, які утримуються на підприємстві, та контроль відповідності їх облікових і фактичних залишків за місцями їх зберігання;
- інвентаризація ТМЦ;
- переоцінка запасів;
- вибуття запасів, контроль обґрунтованості списання товарно-матеріальних цінностей та встановлених при реалізації цін;
- розкриття інформації щодо запасів у фінансовій звітності.

Кореспонденція рахунків з обліку запасів

Зміст операції	Дебет	Кредит
Придбані (без ПДВ):		
– виробничі запаси	20	631
– МШП	22	631
– товари	28	631
ПДВ	641	631
Списані запаси:		
– на виробництво	23	20, 22
– на загальновиробничі потреби	91	20, 22
– на адміністративні потреби	92	20, 22
– на потреби відділу збуту	93	20, 22
– на соціально-культурні потреби	94	20, 22
Реалізовані товари (з ПДВ)	361	702
ПДВ	702	641
Собівартість реалізованих товарів	902	28
Передано товари у роздрібну продаж	282	281
Нарахована торгівельна націнка	282	285

2. Склад і структура нормативно-довідкової інформації з обліку запасів

Довідники:

1. «Номенклатура» - призначений для зберігання інформації про номенклатуру товарів, матеріалів, продукції, послуг і т.п.
2. «Типи цін номенклатури» - призначений для зберігання типів відпускних цін компанії або цін постачальників. Відпускні ціни використовуються для підстановки за замовчуванням у документах відвантаження. Один з типів відпускних цін у системі має спеціальне призначення. Це тип цін, що містить дані не про ціни для покупців, а містить значення планової собівартості номенклатури. Для типу ціни задається валюта типу ціни, метод округлення й порядок округлення. Передбачено можливість зберігання цін, що включають у себе податок на додану вартість (ПДВ). Для цього в діалозі передбачений прапорець «Ціни включають ПДВ».
3. «Специфікації номенклатури» - призначений для зберігання специфікацій – складу виробів. У специфікації можна вказати декілька найменувань продукції (вихід специфікації) та список матеріалів, необхідних для виготовлення вказаного виходу.
4. «Статті затрат» - призначений для зберігання переліку статей затрат.
5. «Номенклатурні групи» - містить перелік номенклатурних груп (видів товарів, продукції, робіт, послуг), у розрізі яких передбачається ведення укрупненого обліку: обліку витрат основного й допоміжного виробництва, а також виторгу, отриманої від реалізації товарів, продукції, послуг. У табличній частині форми елемента довідника можна вказати список номенклатурних позицій (товарів, продукції, робіт, послуг), що входять до складу номенклатурної групи. Наприклад, до складу номенклатурної групи «Послуги» може входити весь перелік послуг, які надає організація (послуги зв'язку, консультаційні послуги й т.п.), а до складу номенклатурної групи «М'які меблі» - всі асортименти м'яких меблів, що випускається організацією (крісло, диван-ліжка, ліжка двоспальна тощо).
6. «Склади (місця зберігання)» - призначений для ведення списку місць зберігання товарів.
7. «Контрагенти».

Регістри:

1. «Рахунки обліку номенклатури» - дозволяє задавати рахунки обліку певної номенклатури "за умовчанням" (для автоматичної підстановки у відповідні реквізити документів) для кожної організації окремо або загальні для всіх.
2. «Ціни номенклатури» – містить відомості про ціни номенклатури.
3. «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами» – відомості про те, на яких рахунках ведуться розрахунки з тим чи іншим контрагентом
4. «Методи розподілу непрямих витрат організації» – містить відомості про методи розподілу непрямих витрат (загальновиробничих, загальногосподарських), що відповідають обліковій політиці організацій.

Документи:

1. «Установки цін номенклатури» – документи, що підтверджують зміни відпускних цін.

3. Автоматизація обліку запасів

Автоматизований облік ТМЦ можна умовно поділити на такі складові:

1. Придбання
2. Складські операції
3. Продаж
4. Виробництво

Основний журнал в розділі «Покупка» - «Документи постачальника», який містить всі види документів з придбання ТМЦ, робіт, послуг і дозволяє встановлювати відбір по конкретних позиціях.

Операції з придбання ТМЦ оформлюються в «1С» наступними документами:

1. «Надходження товарів та послуг» - служить для віддзеркалення різних операцій з надходження товарів. За допомогою цього документа можна відобразити такі операції як покупка товарів, прийом товарів на комісію, надходження товарів і матеріалів в переробку, а також покупку устаткування.
2. «Надходження додаткових витрат» - призначений для обліку тих послуг сторонніх організацій і власної компанії, які роблять вплив на собівартість товарів.
3. «ВМД з імпорту» - оформляється в тому випадку, якщо необхідно під час вступу імпортованих товарів відобразити інформацію про митний збір, мито, ПДВ і акциз, зафіксований у вантажній митній декларації.
4. «Довіреність» - призначений для оформлення довіреностей на отримання матеріальних цінностей.
5. «Звіт комітенту з продажу товарів» - фіксує факт виникнення заборгованості перед комітентом за товари, ухвалені від нього на комісію і реалізовані.
6. «Повернення товарів постачальнику» - призначений для оформлення повернення позицій номенклатури, що вчинили, раніше.
7. «Коригування боргу» - призначений для ручного корегування боргу контрагента, у тому числі для фіксації в системі розміру заборгованості контрагента при початку роботи із системою (операція введення початкових залишків по взаєморозрахунках).
8. «Акт звірки взаєморозрахунків» - документ призначений для проведення звірення взаєморозрахунків організації з контрагентами. Звірення взаєморозрахунків може бути проведена як відразу по всіх договорах з контрагентами, так і за конкретним договором. Можна вказати період, за який необхідно провести звірення; якщо період не зазначений, відбудеться звірення по всіх операціях з контрагентом, здійсненим з моменту початку ведення обліку в інформаційній базі.
9. «Інвентаризація розрахунків з контрагентами»

10. «Реєстрація вхідного податкового документу» - призначений для реєстрації первинних документів, що є підставами для внесення записів в реєстр податкових накладних.

Основний журнал в розділі «Продаж» - «Документи покупців», який містить всі види документів з продажу ТМЦ, робіт, послуг і дозволяє встановлювати відбір по конкретних позиціях.

Операції з продажу ТМЦ оформлюються в «1С» наступними документами:

1. «Рахунок на оплату покупцю» - служить для формування друкарської форми рахунку з подальшим виставлянням його для оплати покупцем.
2. «Реалізація товарів та послуг» - призначений для фіксації факту реалізації (відвантаження) товарів.
3. «Акт про надання виробничих послуг» - призначений для віддзеркалення операції реалізації послуг виробничого характеру.
4. «Звіт комісiонера з продажу» - призначений для фіксації проданих комісiонером товарів.
5. «Звіт про роздрібні продажі» - призначений для віддзеркалення роздрібних продажів.
6. «Переоцінка товарів у роздробу» - призначений для переоцінки залишків товарів у роздрібній торгівлі і неавтоматизованих торговельних точках.
7. «Повернення товарів від покупця» - призначений для оформлення повернення відвантажених раніше покупцю позицій номенклатури.
8. «Корегування боргу»
9. «Акт звірки взаєморозрахунків»
10. «Інвентаризація розрахунків з контрагентами»
11. «Податкова накладна» - призначений для реєстрації і формування друкарських форм податкових накладних, виписаних покупцям організації.
12. «Додаток 1 до податкової накладної» – у тому випадку, коли частина товарів, що поставляються, не містить окремої вартості, перелік частково товарів, що поставляються указується в додатку 1 до податкової накладної і в повній вартості ураховуються у визначенні загальних податкових зобов'язань.
13. «Додаток 2 до податкової накладної» - для реєстрації змін кількісних і вартісних показників виписаних покупцю податкових накладних, а також для формування друкарської форми відповідного документа ("Розрахунок коригування") в типовій конфігурації передбачений документ "Додаток 2 до податкової накладної".

Відображаючи операції з продажу ТМЦ в розділі «Продаж» можна здійснити наступні обробки документів:

1. «Формування податкових накладних» - обробка призначена для допомоги користувачу в заповненні номенклатурним складом податкових документів.
2. «Формування податкових документів з роздробу» - обробка призначена для заповнення підсумкових податкових накладних за наслідками роздрібних продаж. Для заповнення використовується інформація про прийняту роздрібну виручку на вказану дату, на суму якої не виписані податкові накладні.

Основний журнал в розділі «Склад» - «Складські документи», який містить всі види документів щодо складського обліку і дозволяє встановлювати відбір по конкретних позиціях.

Складські операції оформлюються в «1С» наступними документами:

1. «Переміщення товарів» - призначений для оформлення передачі номенклатурних позицій між різними складами: оптовими, роздрібними, неавтоматизованими торговими точками.
2. «Інвентаризація товарів на складі» - призначений для проведення інвентаризації на оптових, роздрібних складах і в неавтоматизованих торгових точках.
3. «Оприбуткування товарів» - призначений для оформлення факту оприбуткування товарів на склад.
4. «Списання товарів» - призначений для оформлення списання товарів.
5. «Комплектація номенклатури» - призначений для комплектації товарів. Вид операції обирається за допомогою кнопки "Операція". На закладці "Комплект" з довідника "Номенклатура" вибирається комплект, що повинен бути зібраний або розукомплектований, а на закладці "Комплектуючі" заповнюється список комплектуючих. Операція комплектації складається із двох етапів, які оформляються в одному документі, а саме списання комплектуючих і надходження готового комплекту на склад. При цьому списання комплектуючих провадиться по їхній собівартості, а при надходженні комплекту на склад записується собівартість, рівна сумі собівартості комплектуючих. Операція «Разукомплектація» так само складається із двох етапів, а саме списання комплекту зі складу й надходження на склад комплектуючих. Собівартість комплектуючих, по якій вони надходять на склад, розраховується відповідно до собівартості комплекту й тієї частки, що зазначена для комплектуючі.

Основний журнал в розділі «Виробництво» - «Виробничі документи», який містить всі види документів щодо виробництва.

Операції з виробництва оформлюються в «1С» наступними документами:

1. «Вимога-накладна» - призначений для оформлення операції видачі ТМЦ зі складу у виробництво з одночасним списанням їх вартості на витрати виробництва.
2. «Звіт виробництва за зміну» - призначений для віддзеркалення в бухгалтерському і податковому обліку операцій по випуску продукції, наданням внутрішніх послуг виробничим підрозділом, оприбуткування поворотних відходів на склад з виробництва і віддзеркалення в обліку даних про розподіл прямих витратах на випуск продукції.
3. «Інвентаризація незавершеного виробництва» - в кінці кожного місяця організація повинна проводити інвентаризація незавершеного виробництва. Результати інвентаризації необхідно відображати в конфігурації для того, щоб витрати, віднесені до незавершеного виробництва, були враховані при формуванні вартості продукції (напівфабрикатів, послуг), випущеної в поточному місяці.

4. «Передача у переробку (з переробки)» - призначений для віддзеркалення операції передачі власних матеріалів сторонньому переробнику для випуску продукції за договором на переробку сировини і для операції передачі продукції, випущеної з давальницької сировини, замовнику.
5. «Надходження з переробки» - призначений для віддзеркалення операції отримання послуг з випуску продукції стороннім переробникам, самої продукції і віддзеркалення звіту про використані матеріали.
6. «Реалізація послуг з переробки» - призначений для віддзеркалення операції надання послуг з випуску продукції з давальницької сировини і віддзеркалення звіту об використаних при випуску продукції давальницьких матеріалах.
7. «Передача малоцінних активів в експлуатацію» - призначений для відображення в обліку операцій з передачі в експлуатацію малоцінних предметів (МШП, малоцінних необоротних активів, бібліотечних фондів).
8. «Списання малоцінних активів з експлуатації» - призначений для відображення в обліку операцій списання з експлуатації малоцінних предметів.

4. Інформаційне забезпечення аудиту запасів

Для проведення ефективного аудиту запасів підприємства слід визначити джерела інформації, основними з яких є вихідні дані комп'ютерної облікової системи.

Крім основного журналу в розділі «Покупка» - «Документи постачальників», який містить всі види документів з придбання ТМЦ, робіт, послуг і дозволяє встановлювати відбір по конкретних позиціях, в ІС формуються наступні звіти про запаси, які опрацьовуються аудитором:

1. «Товарний звіт». Звіт виводить дані про залишки товарів на початок та кінець заданого періоду, їх прихід, витрати у розрізі за документами та датами з урахуванням тари. За даним звітом здійснюється прийом – здача документів.
2. «Звіт комітенту з продажу товарів» - фіксує факт виникнення заборгованості перед комітентом за товари, ухвалені від нього на комісію і реалізовані.
3. «Звіт комісіонера з продажу» - призначений для фіксації проданих комісіонером товарів.
4. «Звіт про роздрібні продажі» - призначений для віддзеркалення роздрібних продажів.
5. «Звіт виробництва за зміну» - призначений для віддзеркалення в бухгалтерському і податковому обліку операцій по випуску продукції, наданням внутрішніх послуг виробничим підрозділом, оприбутковування поворотних відходів на склад з виробництва і віддзеркалення в обліку даних про розподіл прямих витратах на випуск продукції.